

Διαταραχές της Διάθεσης / Συναισθηματικές Διαταραχές

Α' Ψυχιατρική Κλινική, Αιγινήτειο Νοσοκομείο, ΕΚΠΑ

Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΙΨΥ)

Ηλίας Αγγελόπουλος

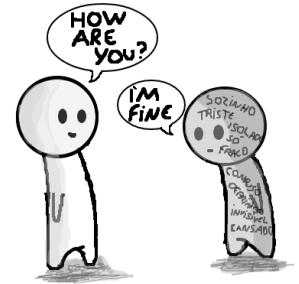
Καθηγητής Ψυχιατρικής

Ομ. Καθηγητής Ψυχιατρικής Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ

angelopoulos.ilias@gmail.com, iaggelo@med.uoa.gr

Διαταραχές της Διάθεσης / Συναισθηματικές Διαταραχές

- Διάθεση (mood)(διάχυτος συγκινησιακός τόνος, διαρκές αίσθημα ή απόχρωση αισθήματος, που επηρεάζει τη συμπεριφορά ενός ατόμου και χρωματίζει την αντίληψη της ύπαρξής του, των άλλων, του περιβάλλοντος)

- Συναίσθημα (affect)(εξωτερική εκδήλωση-έκφραση)

Διαταραχές της Διάθεσης / Συναισθηματικές Διαταραχές

- Η βασική διαταραχή συνίσταται στην παθολογική μεταβολή/εκτροπή της διάθεσης ή του συναισθήματος
- θλίψη/ευφορία, ένταση/διάρκεια
- Συνυπάρχουν διαταραχές από άλλες λειτουργίες (δραστηριότητα, σκέψη, συγκέντρωση, προσοχή, αντίληψη)

Διαταραχές της Διάθεσης / Συναισθηματικές Διαταραχές

- Συχνές, σοβαρές, δυνητικά θανατηφόρες, θεραπεύσιμες
- Φασική πορεία (φάσεις ή επεισόδια)
- Διάρκεια εβδομάδες/μήνες
- Μεσοδιάστημα νορμοθυμίας (μήνες/χρόνια)
- 3 κύριες κλινικές μορφές
- Μείζων Καταθλιπτική Διαταραχή
- Διπολική Διαταραχή
- Δυσθυμία

- Οι διαταραχές της διάθεσης είναι βιοψυχοκοινωνικές διαταραχές,
- με συμμετοχή των 3 αυτών των τομέων στην αιτιολογία και στην έκβαση τους.
- Οι αιτιολογικοί παράγοντες μπορεί να γίνουν αντιληπτοί σε πολλά επίπεδα, από το ρόλο των κληρονομικών και κοινωνικών παραγόντων μέχρι τις μεταβολές στην έκφραση των γονιδίων και της κυτταρικής λειτουργίας

Ιστορικά στοιχεία

- Αναφορές στις διαταραχές του συναισθήματος από πολύ παλιά
- Στην Ιλιάδα του Ομήρου: Αίας- καταθλιπτικά επεισόδια τα οποία καταλήγουν στην αυτοκτονία του
- ο Ιπποκράτης (460-370 πΧ) χρησιμοποιεί τους όρους μελαγχολία (μέλας- μαύρο, χόλος – χολή) και μανία υποστηρίζει ότι ο μελαγχολικός τύπος ανθρώπου προκύπτει ως συνέπεια της περίσσειας μαύρης χολής στους χυμούς του σώματος
- Ο Αριστοτέλης (384-322 πΧ) μαύρη χολή που περιέχει πνεύμα και προκαλεί στον άνθρωπο εναλλαγές μεταξύ κατάθλιψης και θυμού.
- στην Παλαιά Διαθήκη ο Βασιλιάς Σαούλ περνά εναλλασσόμενες κρίσεις έξαρσης και βαθιάς κατάθλιψης και τελικά αυτοκτονεί

Solotyrina

Democritus Abderites

Solitudo

THE ANATOMY OF MELANCHOLY.

What it is, with all the kind's causes, symptoms, prognosticks, & severall cures of it. In three Partitions with their severall Sections, members & sublections.

Philosophically, Medicinally, Historically, opened & cut up.

By

Democritus Junior

With a Satyricall Preface, conducing to the following Discourse. The thirde Edition, corrected and augmented by the Author.

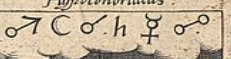
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Inamorato

Hypochondriacus

Superstitiosus

Democritus Junior

Maniacus

Borago

Oxford Printed for Henry Crips 1628

Helleborus

Η ανατομία της μελαγχολίας (The Anatomy of Melancholy)

φιλοσοφική πραγματεία και βιβλίο εγκυκλοπαιδικής αναφοράς από τον Άγγλο συγγραφέα του 17ου αιώνα, [Ρόμπερτ Μπάρτον](#). Εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1621

... το βιβλίο παρουσιάζεται ως ιατρική πραγματεία η οποία ασχολείται με το φαινόμενο της [μελαγχολίας](#), η οποία κατά την εποχή εκείνη ως όρος συμπεριελάμβανε την [κατάθλιψη](#) αλλά και τα οργανικά αίτια που θεωρούνταν πως την επέφεραν (μέλαινα [χολή](#)).

Όμως στην πραγματικότητα το έργο ασχολείται με πολλά περισσότερα πράγματα ...πρόκειται για εγκυκλοπαιδικό έργο αναφοράς, αποτελώντας παράλληλα τόσο ένα [sui generis](#) λογοτεχνικό έργο όσο και επιστημονική και φιλοσοφική πραγματεία....

Ιστορικά στοιχεία

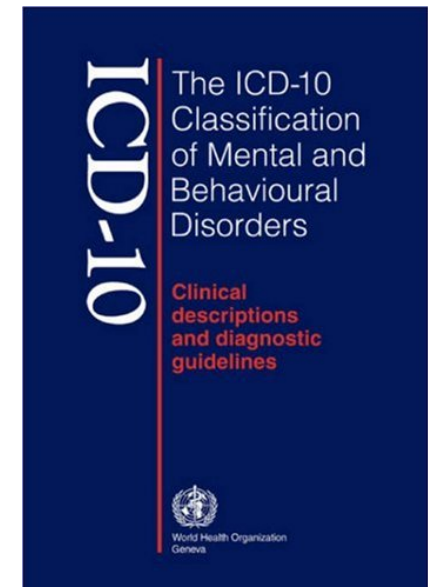
- Γάλλοι ψυχίατροι (Falret, Bellarger) (τέλος του 19ου αι.) «κυκλική ψύχωση»
- Γερμανός ψυχίατρος Emil Kraepelin (τέλη 19ου αι) κάνει το διαχωρισμό ανάμεσα στη σχιζοφρένεια και τη «μανιοκαταθλιπτική νόσο»
- Ο Γερμανός ψυχίατρος Karl Leonhard το 1957 εισάγει τον όρο διπολικός για άτομα με μανία και μονοπολικός για άτομα με καταθλιπτικά επεισόδια

ICD10

- International Classification of mental and behavioural Disorders:

Clinical description and diagnostic guidelines

World Health Organization, Γενεύη 1992

Διαγνώσεις- Ταξινόμηση κατά ICD10

- Καταθλιπτικό Επεισόδιο / Κατάθλιψη (F32)
- Υποτροπιάζουσα Καταθλιπτική Διαταραχή (F33)
- Μανιακό Επεισόδιο (F30)
- Διπολική διαταραχή (F31)
- Επίμονες διαταραχές διάθεσης (F34)
 - Κυκλοθυμία (F34.0)
 - Δυσθυμία (F34.1)
- Άλλες Υποτροπιάζουσες Διαταραχές της διάθεσης (F38) (βραχεία υποτροπιάζουσα κατ διατ)
- Μη καθοριζόμενες Διαταραχές της διάθεσης(F39)

Κατάθλιψη / καταθλιπτικό επεισόδιο

- Η **κατάθλιψη** είναι η πιο διαδεδομένη ψυχική πάθηση στην εποχή μας
- σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας ο επιπολασμός (lifetime risk) αγγίζει το 10% έως 15% ανεξαρτήτως ηλικίας και φύλου
- 1 στους 7 (10?) ανθρώπους θα παρουσιάσει καταθλιπτικό επεισόδιο στη διάρκεια της ζωής του

Η κατάθλιψη πιο συχνή στις γυναίκες

Επιπολασμός στη διάρκεια της ζωής στο γενικό πληθυσμό

	Ανδρες	γυναίκες
Καταθλιπτικό επεισόδιο	5-12%	10-25%
Υποτροπιάζουσα		
Κατάθλιψη	2-8%	4-16%

το χάσμα μικραίνει μετά την ηλικία 50-55

Ορμονικοί παράγοντες, τόσο κατά την αναπαραγωγική ηλικία όσο και μετά την κλιμακτήριο

- Υψηλότερα ποσοστά κατάθλιψης οι χήροι, οι διαζευγμένοι, οι άγαμοι, τα άτομα χαμηλότερου κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου
- Υψηλότερα ποσοστά κατάθλιψης όταν συνυπάρχει **σωματική αρρώστια** (αύξηση επιπολασμού σημείου)
- προσερχόμενοι σε κέντρα πρωτοβάθμιας περίθαλψης 5-15%
- Νοσηλευόμενοι 8-15%
- Καρκίνος 20-45%
- N. Parkinson 40%
- Έμφραγμα μυοκαρδίου 15-40%

σωματική αρρώστια

- Η συνύπαρξη κατάθλιψης αυξάνει τον αριθμό και τη διάρκεια των συμπτωμάτων της σωματικής αρρώστιας
- Αυξημένη χρήση υπηρεσιών υγείας
- Επιδείνωση λειτουργικότητας
- Χειρότερη πρόγνωση σωματικής αρρώστιας
- Σημασία **έγκαιρης ανίχνευσης** κατάθλιψης σε πάσχοντες από σωματική αρρώστια

- Στην κατάθλιψη οφείλεται το 1.3-4.4% της αναπηρίας και των προώρων θανάτων διεθνώς
- lifetime risk αυξάνει σε αυτούς που έχουν γεννηθεί μετά το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο
- Η ηλικία έναρξης (άνδρες και γυναίκες) μειώνεται-περισσότερες νοσηλείες εφήβων

Κοινωνικοοικονομικό κόστος

- Το 2000 η κατάθλιψη= η πρώτη αιτία αναπηρίας στις ανεπτυγμένες χώρες
- = η 4^η διεθνώς
- Επηρεάζει παραγωγικότητα στην εργασία
- Κόστος στην οικονομία
- Μεγάλο κόστος από την υποδιάγνωση – υποθεραπεία της κατάθλιψης

Συμπτώματα κατάθλιψης από ιστορικό

- καταθλιπτική διάθεση (θλίψη, μελαγχολία, κακοκεφιά, έχει τις μαύρες του) για μεγάλο χρονικό διάστημα
- ανηδονία (αδυναμία βίωσης ευχαρίστησης)
- έλλειψη κινήτρου, πρωτοβουλίας, μη ανοχή σε ματαίωση
- φυτικά συμπτώματα:
 - ύπνος (αϋπνία τύπου επέλευσης-πρώιμη αφύπνιση-υπερυπνία)
 - Σεξ (μειωμένη libido) διαταραχή εμμηνορυσιακού κύκλου
 - Όρεξη (ανορεξία-απώλεια βάρους, υπερφαγία-αύξηση βάρους)
- Πτώση ενεργητικότητας, κλινοφιλία, εύκολη κόπωση, ημερήσια διακύμανση
- Δυσκοιλιότητα, ξηροστομία, κεφαλαλγία

Συμπτώματα κατάθλιψης από εξέταση

- Γενική εμφάνιση, συμπεριφορά:
 - καταθλιπτικό, ανέκφραστο προσωπείο, μειωμένη εκφραστικότητα,
 - ψυχοκινητική επιβράδυνση ή διέγερση
 - κακή βλεμματική επαφή, δάκρυα, παραμέληση εαυτού
- Ομιλία:
 - ελάχιστη, μονολεκτική, απουσία αυθόρμητης ομιλίας, χαμηλής έντασης, μονότονη
- Συναίσθημα:
 - θλίψη, στενοχώρια, απελπισία, αίσθημα αβοήθητου, άγχος, ανησυχία, πρωινή επιδείνωση

Συμπτώματα κατάθλιψης από εξέταση

- Ροή, δομή σκέψης: επιβράδυνση, λιμνασμός
- Περιεχόμενο σκέψης:
 - αυτοκτονικός ιδεασμός (60%), αυτοκτονία (10-15%), ιδεοληπτικός μηρυκασμός
 - πτώση της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησης, ενώ ακόμη και στην ήπια μορφή της νόσου ιδέες αυτομομφής και αναξιότητας
 - ιδέες ενοχής, ιδέες επερχομένων κακών, υποχονδριακές ιδέες, ενασχόληση με νόσο/θάνατο,
 - συμβατές με διάθεση παραληρητικές ιδέες

Συμπτώματα κατάθλιψης από εξέταση

- Κινητικότητα/βούληση:
 - κλινοφιλία, επιβράδυνση ή επιτάχυνση/διέγερση, υποβουλησία, εμβροντησία
- Ενεργητικότητα: μειωμένη
- Αντίληψη : ψευδαισθήσεις
- Γνωστικά συμπτώματα:
 - απόσπαση προσοχής,
 - δυσκολία συγκέντρωσης/μνήμης/προσανατολισμού
 - εναισθησία+-,
 - Ελλειμματική κρίση
- Βιολογικές λειτουργίες:
 - Ύπνος : αυπνία, υπερυπνία
- Όρεξη :=-
- Σεξουαλική διάθεση : μείωση, κατάργηση
- Σωματικές λειτουργίες : δυσκοιλιότητα, δυσφορία, βάρος στο στήθος, κεφαλαλγία

Κριτήρια καταθλιπτικού επεισοδίου ICD 10

1. Καταθλιπτική διάθεση
2. Σημαντικά μειωμένο ενδιαφέρον ή ευχαρίστηση σε όλες, ή σχεδόν όλες τις δραστηριότητες
3. Κόπωση ή απώλεια ενεργητικότητας
4. Δυσκολία στην συγκέντρωση, προσοχή ή στην λήψη αποφάσεων
5. Μειωμένη αυτοεκτίμηση
6. Ιδέες ενοχής, αναξιότητας
7. Απαισιόδοξες προοπτικές για το μέλλον
8. Σκέψεις θανάτου ή αυτοκτονικός ιδεασμός ή απόπειρα αυτοκαταστροφής
9. Διαταραχή του ύπνου
10. Διαταραχή της όρεξης
11. Ψυχοκινητική επιβράδυνση

- 2 απο τα πρώτα 3 και 2 από άλλα: ήπιας βαρύτητας
- 2 απο τα πρώτα 3 και 4 από άλλα: μέτριας βαρύτητας
- 3 πρώτα και 4 από άλλα συμπτώματα : μεγάλης βαρύτητας
- Διάρκεια τουλάχιστον 2 εβδομάδες

- Τα συμπτώματα προκαλούν κλινικά σημαντική δυσφορία ή έκπτωση της κοινωνικής, επαγγελματικής ή προσωπικής λειτουργικότητας
- Τα συμπτώματα δεν οφείλονται σε δράση ουσίας ή φαρμάκου ή σωματικής αρρώστιας
- Τα συμπτώματα δεν εξηγούνται καλύτερα ως πένθος, δηλαδή μετά την απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου

τα συμπτώματα επιμένουν για περισσότερο από 6 μήνες ή χαρακτηρίζονται από έντονη λειτουργική διαταραχή, παθολογική ενασχόληση με ιδέες αναξιότητας, αυτοκτονικό ιδεασμό, ψυχωσικά συμπτώματα ή ψυχοκινητική καθυστέρηση

Καταθλιπτική Διαταραχή – Υποτροπιάζουσα κατάθλιψη

- 2 ή περισσότερα επεισόδια κατάθλιψης
- Μονοπολική ή UniPolar

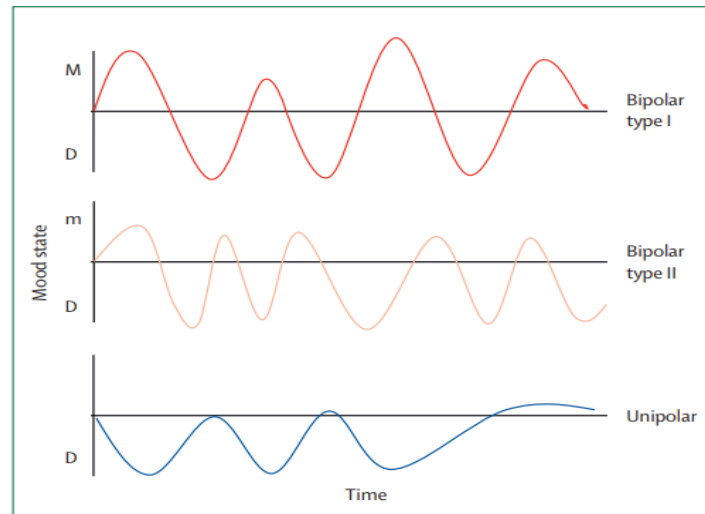

Figure 1: Mood changes over time in bipolar disorder type I, bipolar disorder type II, and recurrent unipolar depressive disorder
M=mania. m=hypomania. D=depression.

Καταθλιπτική Διαταραχή – κλινικές μορφές

- 2 ή περισσότερα επ κατάθλιψης /Μονοπολική
- Μελαγχολική μορφή
- Χρόνια μορφή
- Εποχιακή μορφή
- Επιλόχεια έναρξη
- Ατυπη μορφή
- Κατατονική μορφή
- Ψευδοάνοια
- Διπλή κατάθλιψη
- Ψυχωσική κατάθλιψη (παραληρητική μελαγχολία) 20%
- Επιπλεγμένο πένθος
- Κατάθλιψη που επικάθεται σε σχιζοφρένεια

Επιλόχεια έναρξη

- η κατάθλιψη στις γυναίκες τείνει να υποτροπιάζει στην πορεία του χρόνου σε κάθε γεγονός που αφορά το αναπαραγωγικό σύστημα (π.χ. εμμηναρχή, τοκετός, εμμηνόπαυση) Dell and Stewart 2000
- 'ακεφιά' που εμφανίζεται στο 85% των νέων μητέρων και δεν διαρκεί πάνω από 2 εβδομάδες
- η κατάθλιψη μετά τον τοκετό εμφανίζεται στο 10% περίπου των μητέρων, είναι απίθανο να υφεθεί χωρίς θεραπεία.
- παράγοντες κινδύνου για κατάθλιψη μετά τον τοκετό: ατομικό ή οικογενειακό ιστορικό διαταραχής της διάθεσης, η ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, η ανεργία της μητέρας, η κακή σχέση με τον πατέρα του παιδιού, η ανεπαρκής κοινωνική υποστήριξη, η έλλειψη θηλασμού

Άτυπα συμπτώματα και συμπτώματα μελαγχολίας στη μείζονα κατάθλιψη

Εκδηλώσεις μελαγχολίας

Απουσία αντίδρασης
σε ευχάριστα ερεθίσματα

Άτυπες εκδηλώσεις

Συναισθηματική αντίδραση

Αϋπνία

Υπερύπνια

Ψυχοκινητική ανησυχία
ή επιβράδυνση

Ψευδο-παράλυση

Ανορεξία και απώλεια βάρους

Αύξηση όρεξης και βάρους

Κατάθλιψη στα Παιδιά και τους Εφήβους

- Φοβία για το σχολείο και υπέρμετρη προσκόλληση στους γονείς μπορεί να αποτελούν συμπτώματα κατάθλιψης σε παιδιά.
- Πτωχή ακαδημαϊκή επίδοση, κατάχρηση ουσιών, αντικοινωνική συμπεριφορά, ανάρμοστη σεξουαλική συμπεριφορά, αδικαιολόγητες απουσίες και τροπή σε φυγή μπορεί να αποτελούν συμπτώματα κατάθλιψης σε εφήβους.

Κατάθλιψη στους Ηλικιωμένους

- Η κατάθλιψη είναι πιο συχνή στους ηλικιωμένους από όσο στο γενικό πληθυσμό. Διάφορες μελέτες περιγράφουν συχνότητα μεταξύ 25% και 50%, μολονότι το ποσοστό των εν λόγω περιστατικών, που προκαλούνται από μείζονα καταθλιπτική διαταραχή δεν είναι γνωστό.
- πιθανώς συσχετίζεται με χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, απώλεια συζύγου, συνυπάρχουσα νόσο και κοινωνική απομόνωση
- υποδιαγιγνώσκεται και δεν αντιμετωπίζεται επαρκώς, πιο συγκεκριμένα από τους γενικούς ιατρούς.
- Η υποδιάγνωση πιθανώς προκύπτει από το ότι συνήθως παρουσιάζεται με σωματικά ενοχλήματα στις ομάδες μεγαλύτερης ηλικίας σε σύγκριση με ομάδες μικρότερης ηλικίας.
- Επιπλέον, οι προκαταλήψεις όσον αφορά την ηλικία ίσως να επηρεάζουν τους κλινικούς, ώστε να αποδέχονται τα καταθλιπτικά συμπτώματα ως φυσιολογικά στους γηραιότερους ασθενείς

Κλίμακες κατάθλιψης

- Hamilton Depression Rating Scale (HDRS)
- Montgomery Asberg Depression Rating Scale (MADRS)
- Bech-Rafaelsen Melancholia Scale (MES)
- Geriatric Depression Scale (GDS)
- Beck Depression Inventory I και II (BDI-I και BDI-II)
- Zung Depression Scale (ZDS)
- Inventory of Depressive Symptomatology (IDS)
- Center for Epidemiologic Studies- Depression (CES-D)
- Major Depression Inventory (MDI)
- Patient Health Questionnaire (PHQ -9)
- Patient Mood Chart (PMC)

The logo for the Hamilton Rating Scale for Depression. It features a central graphic of a stylized human figure with arms raised, set against a light background. The text "Hamilton Rating Scale for Depression" is overlaid on the graphic in a serif font. The entire logo is framed by a black border.

Hamilton Rating Scale
for Depression

Επιδημιολογία και αιτιοπαθογένεια της κατάθλιψης

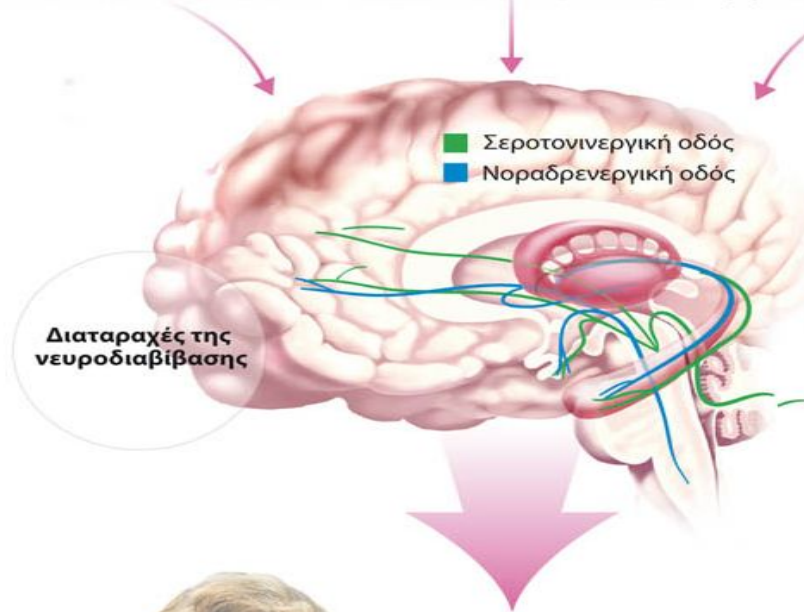
Βιολογικοί παράγοντες

Ψυχολογικοί παράγοντες

Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Καταθλιπτικό συναίσθημα

- Έλλειψη ενδιαφέροντος και ευχαρίστησης
- Αίσθημα ενοχής και χαμηλής αυτοεκτίμησης
- Διαταραχές ύπνου ή όρεξης
- Μειωμένη ενεργητικότητα
- Φτωχή πνευματική συγκέντρωση

Ποια είναι τα αίτια της κατάθλιψης;

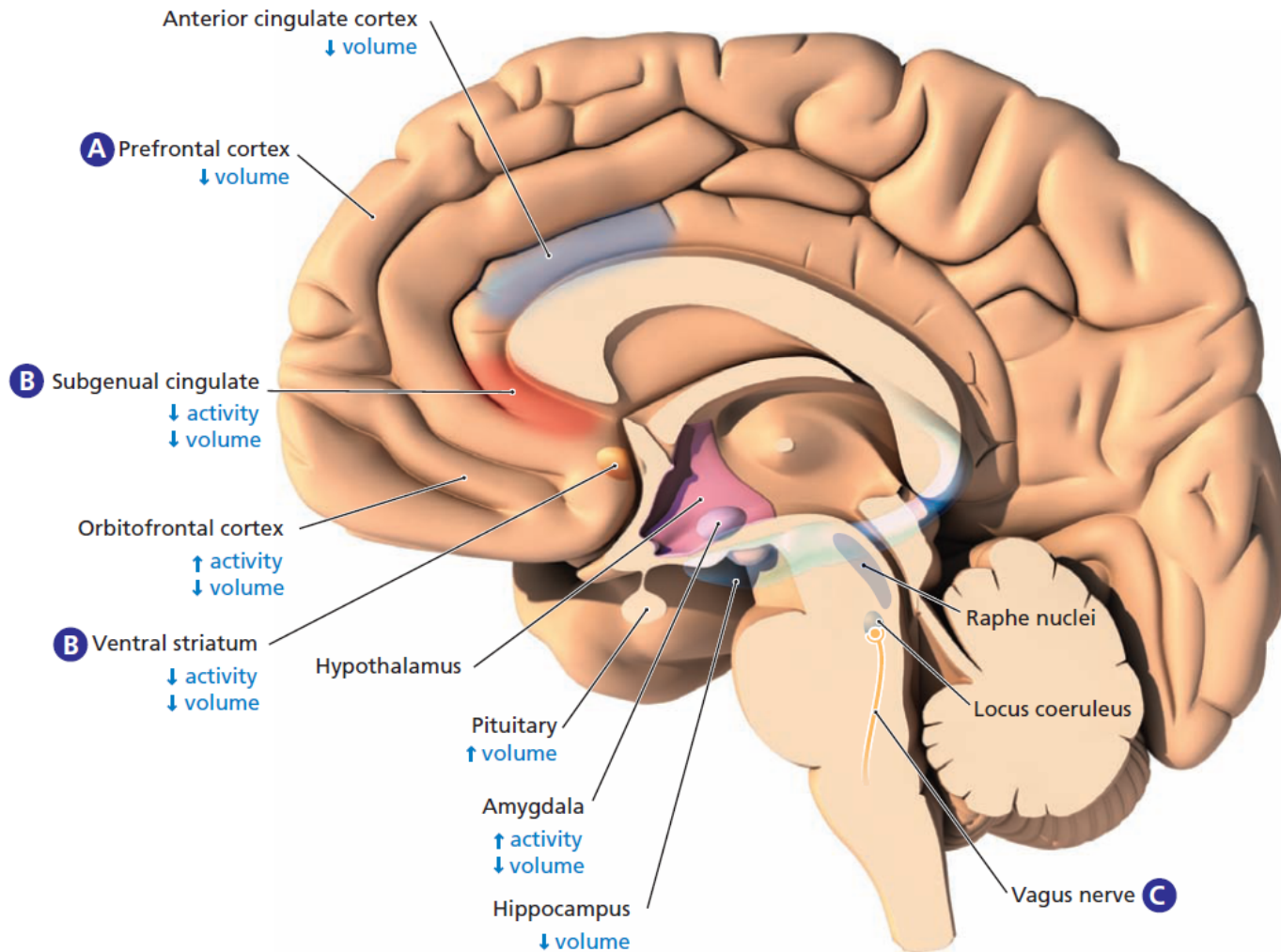
- Δεν υπάρχει ένα και μοναδικό αίτιο που να ερμηνεύει την εκδήλωση της κατάθλιψης.
- Έρευνες ετών έχουν εντοπίσει ορισμένους παράγοντες που φαίνεται να συνδέονται με την εμφάνιση της συγκεκριμένης διαταραχής.
- Η κατάθλιψη μπορεί να θεωρηθεί ως το τελικό κοινό αποτέλεσμα ποικίλων παραγόντων που αλληλεπιδρούν με την ιδιοσυστασία κάθε ατόμου.
- Σύμφωνα με αυτή τη θεώρηση, οι διάφορες ερμηνείες για την αιτιολογία της κατάθλιψης δεν είναι αντικρουόμενες αλλά συμπληρώνουν η μία την άλλη.

αιτιοπαθογένεια

- Βιολογικοί
- Ψυχολογικοί
- Περιβαλλοντικοί παράγοντες

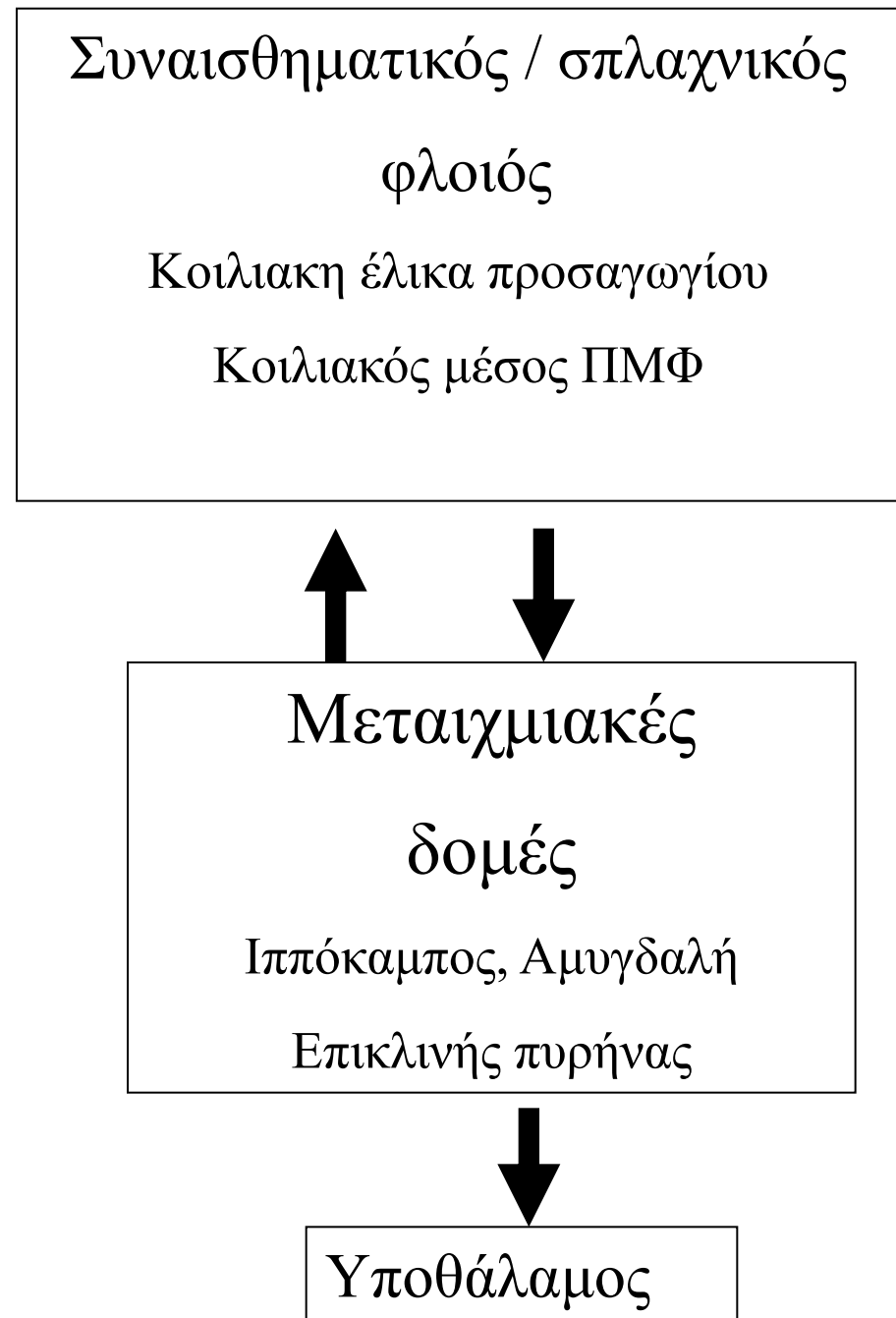
Βιολογικοί παράγοντες

- Έχει βρεθεί ότι μερικές **ασθένειες** μπορεί να ευθύνονται για την εμφάνιση της κατάθλιψης. Οι ασθένειες αυτές δρουν στο ΚΝΣ και επηρεάζουν την λειτουργία των περιοχών του εγκεφάλου που ρυθμίζουν το συναίσθημα.
- Τέτοιες παθήσεις είναι οι εξής:
 - Παθήσεις του ΚΝΣ, όπως η νόσος Πάρκινσον, η σκλήρυνση κατά πλάκας, το αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο.
 - Ενδοκρινικές και μεταβολικές παθήσεις (υποθυρεοειδισμός).
 - Λοιμώξεις που δρουν στο ΚΝΣ (Aids, λοιμώδης μονοπυρήνωση, γρίπη).
 - Μερικές μορφές καρκίνου (π.χ παγκρέατος),
- Διάφορα φάρμακα (κορτιζόνη) και ουσίες (αλκοόλ, χασίς) προκαλούν κατάθλιψη.
- η διερεύνηση του ιατρικού ιστορικού του ατόμου είναι απαραίτητη για την διάγνωση της κατάθλιψης.

Structural and functional brain abnormalities in patients with major depressive disorder may be associated with low levels of BDNF, abnormal function of the hypothalamic–pituitary–adrenal axis and glutamate mediated toxicity. These abnormalities are thought to contribute to recurrent episodes of major depressive disorder and chronic illness.

- Η καταθλιπτική διαταραχή εκδηλώνεται ως διαταραχή της διασύνδεσης μεταξύ νευροανατομικών δομών που εμπλέκονται στη ρύθμιση του συναισθήματος και της απάντησης stress.
- Μεταιχμιακές δομές (αμυγδαλή, ιππόκαμπος, επικλινής πυρήνας) έχουν αμφίδρομες συνδέσεις με παρα-μεταιχμιακές φλοιϊκές δομές (υπο τω γόνυ πρόσθιο προσαγωγίο, και κοιλιακός μέσος ΠΜΦ)

Διαταραγμένη διασύνδεση μεταξύ μεταιχμιακών και παρα-μetailχμιακών δομών οδηγεί σε αντιρροπιστική ανατροφοδοτούμενη ρύθμιση της μεταιχμιακής δραστηριότητας που ενεργοποιεί τον υποθάλαμο → νευροενδοκρινική απορρύθμιση και συμπαθητική υπερδραστηριότητα.

Συναισθηματικός / σπλαχνικός
φλοιός

Κοιλιακή έλικα προσαγωγίου

Κοιλιακός μέσος ΠΜΦ

Μetailχμιακές
δομές

Ιπόκαμπος, Αμυγδαλή

Επικλινής πυρήνας

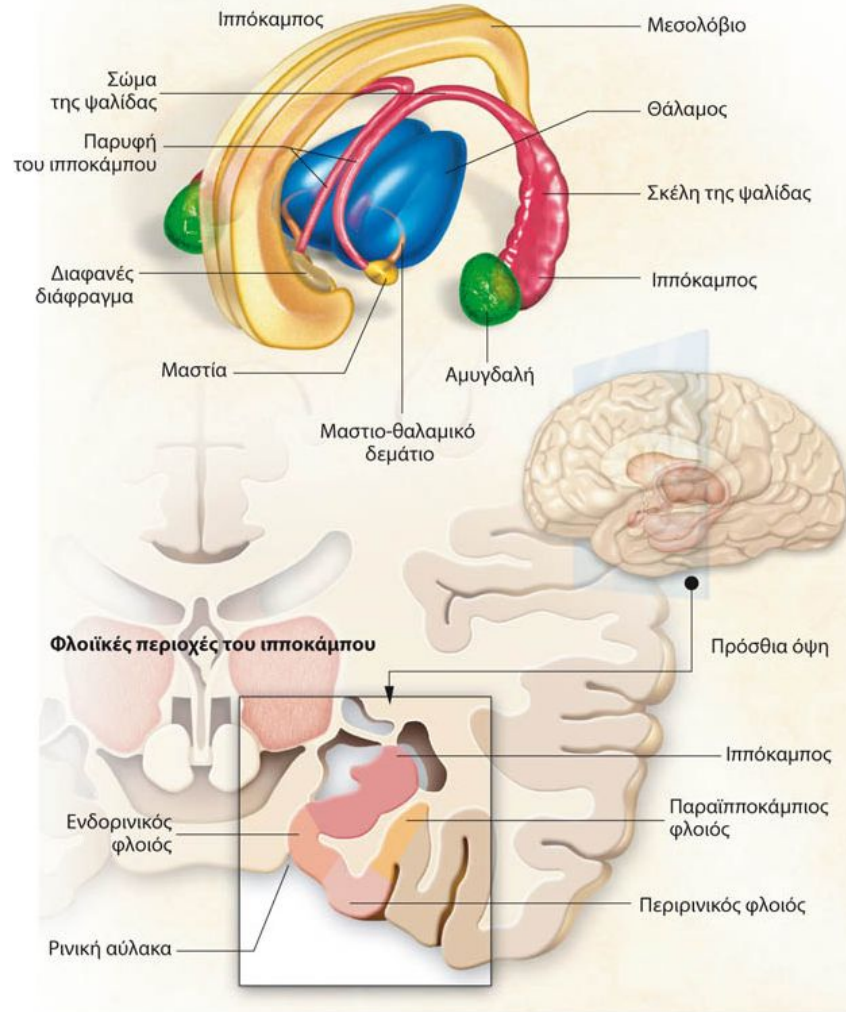

Υποθάλαμος

Το μεταιχμιακό σύστημα

Τρισδιάστατη απεικόνιση

Βιολογικοί παράγοντες

- έρευνες συνδέουν τη λειτουργία των νευροδιαβιβαστών με την κατάθλιψη. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος
- της σεροτονίνης και της νοραδρεναλίνης
- αλλά και ντοπαμίνης
- Γλουταμινικού
- GABA

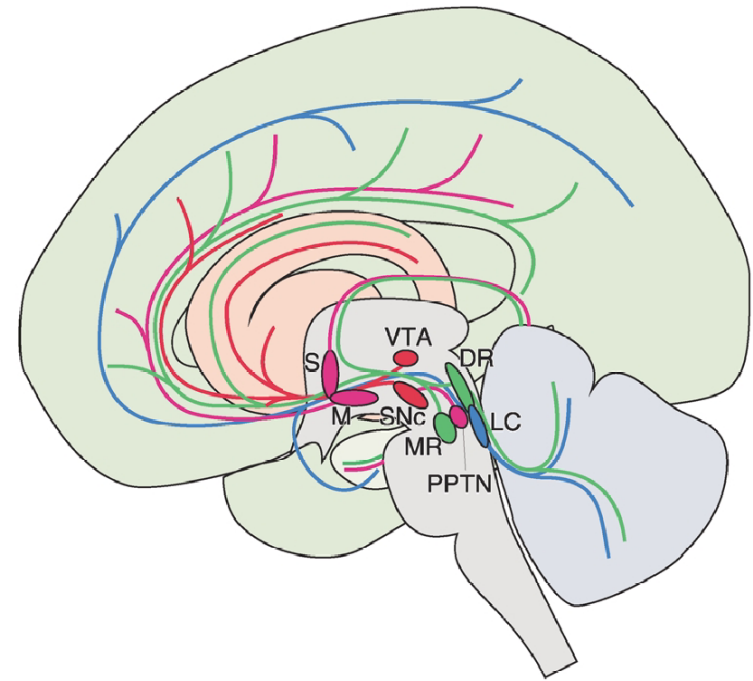
Θεωρίες Μονοαμινεργικών νευροδιαβιβαστικών συστημάτων και κατάθλιψη

- Προσπάθεια επεξήγησης των μηχανισμών που οδηγούν στην κατάθλιψη
- Την δεκαετία του '60, επικράτησε η μονοαμινεργική υπόθεση (ανεπάρκεια) στην παθογένεια των συναισθηματικών διαταραχών

Coppen, A. (1967) The biochemistry of affective disorders. Br. J. Psychiatry 113

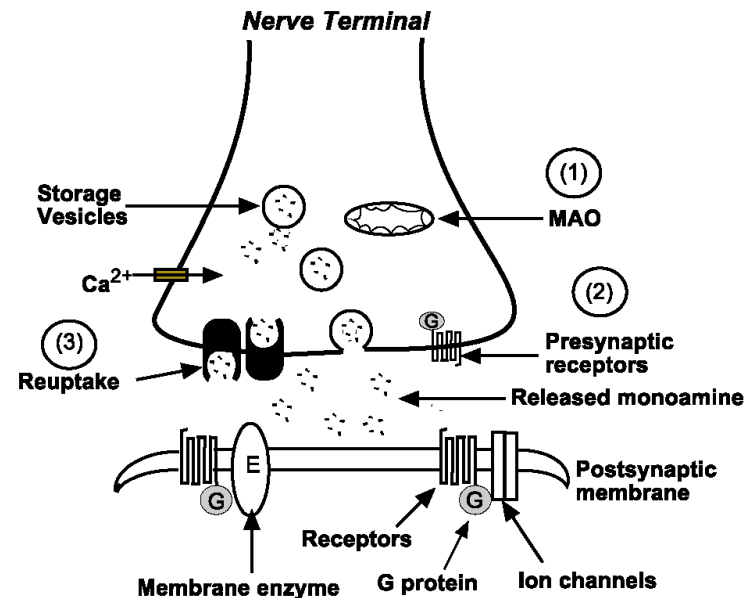
Κύρια νευροδιαβιβαστικά προβλητικά συστήματα

- **Da ντοπαμίνη** : SNc → ραχ.
Νεοραβδωτό, VTA → κοιλ.νεοραβδωτό,
μετωπιαίος φλοιός
- **5-HT σεροτονίνη**: ραχιαίοι πυρήνες
Ραφής → φλοιός, νεοραβδωτό,
παρεγκεφαλίδα, μέσοι πυρήνες
Ραφής → ιππόκαμπος
- **nA νοραδρεναλίνη**: LC → φλοιός,
ιππόκαμπος, παρεγκεφαλίδα
- **Ach ακετυλοχολίνη** : Mynert
N. → φλοιός, αμυγδαλή,
μέσοδιαφραγματικός → ιππόκαμπος,
σκελαιογεφυρικός (PPTN) →
SNc, θάλαμος, άνω διδύμιο

Ο μονοαμινεργικός νευρώνας & η δράση των αντικαταθλιπτικών

- Η απενεργοποίηση των MA γίνεται με ενεργό επαναπρόσληψη στο πέρας ή στη γλοία → αποθήκευση ή οξείδωση με MAO
- Η οξεία δράση των αντι/θλιπτικών:
 - Αναστολή της MAO
 - Αναστολή του α_2R προσυναπτικού
 - Αναστολή επαναπρόσληψης των MA

Μονοαμινεργικά συστήματα και κατάθλιψη

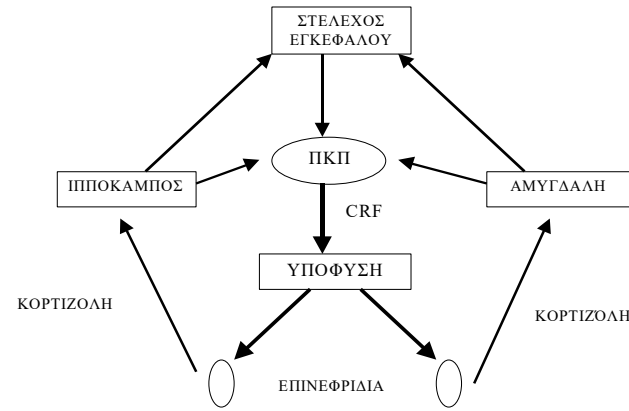
- Τα νέα δεδομένα δείχνουν ότι τα μονοαμινεργικά κυκλώματα είναι απορρυθμισμένα στις συναισθηματικές διαταραχές.
- Η πρωτογενής βλάβη αν αυτή είναι μία, είναι λιγότερο πιθανό να εντοπιστεί στα μονοαμινεργικά συστήματα *per se*
- Ο ομοιοστατικός έλεγχος της μονοαμινεργικής νευρομεταβίβασης που επιτυγχάνεται με τη χορήγηση αντικαταθλιπτικών φαρμάκων φαίνεται να είναι κρίσιμος στη θεραπεία ασθενών με συναισθηματική διαταραχή
- Μελέτη για νέες θεραπείες

Νευροενδοκρινολογικοί μηχανισμοί

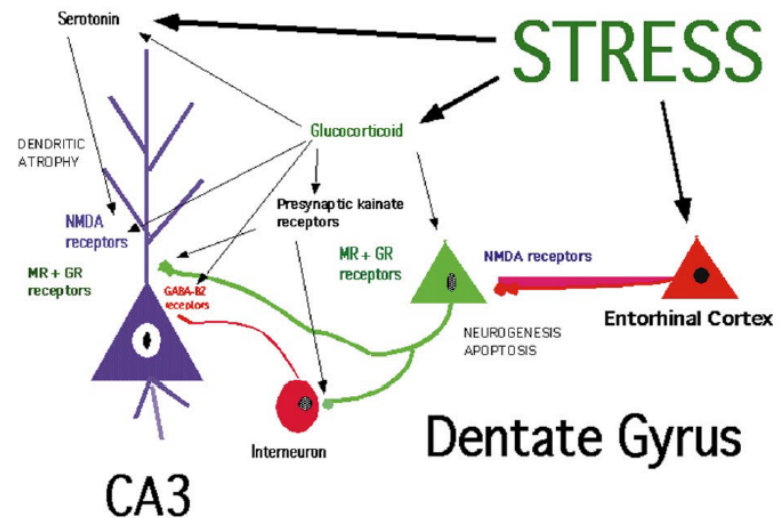
- Αύξηση της δραστηριότητας άξονα υποθαλάμου-υπόφυσης- επινεφριδίων (κορτιζόλη-στρες)
- Διαταραχή άξονα λειτουργίας θυρεοειδούς
- Ανοσολογικές διαταραχές

δομικές μεταβολές

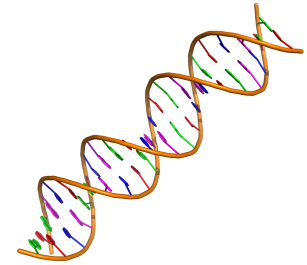
- Η δενδριτική διακλάδωση που δομεί το νευροπίλημα υφίσταται **ατροφία** σε μερικές μεταιχμιακές και παραμεταιχμιακές δομές με την έκθεση σε αυξημένη συγκέντρωση διεγερτικών αμινοξέων υπό την παρουσία αυξημένης απελευθέρωσης **γλυκοκορτικοειδών** που παρατηρείται σε μεγάλο ποσοστό καταθλιπτικών ασθενών

Σχήμα 2. Ο ρόλος δομών του μεταιχμιακού συστήματος στη ρύθμιση της υποθαλαμο-υποφυσιακο-επινεφριδική δραστηριότητας. Στο σχήμα φαίνονται οι προβολές του ιπποκάμπου και της αμυγδαλής στον παρακολιακό πυρήνα του υποθαλάμου (ΠΚΠ) όπου παράγεται ο παράγων απελευθέρωσης της κορτικοτροφίνης (CRF)

Γενετικοί παράγοντες

- Μελέτες οικογενειών: αυξημένος σχετικός κίνδυνος σε πρώτο βαθμού συγγενείς
- Μελέτες διδύμων: μεγαλύτερη διαγνωστική συμφωνία στους μονοζυγωτικούς διδύμους παρά στους διζυγωτικούς
- Μελέτες υιοθεσίας: αυξημένος κίνδυνος στους βιολογικούς συγγενείς
- Γονίδια-μοριακές μελέτες

Η αλληλεπίδραση γονιδιακών πολυμορφισμών με stress αυξάνει την ευεπιφορότητα για ανάπτυξη κατάθλιψης

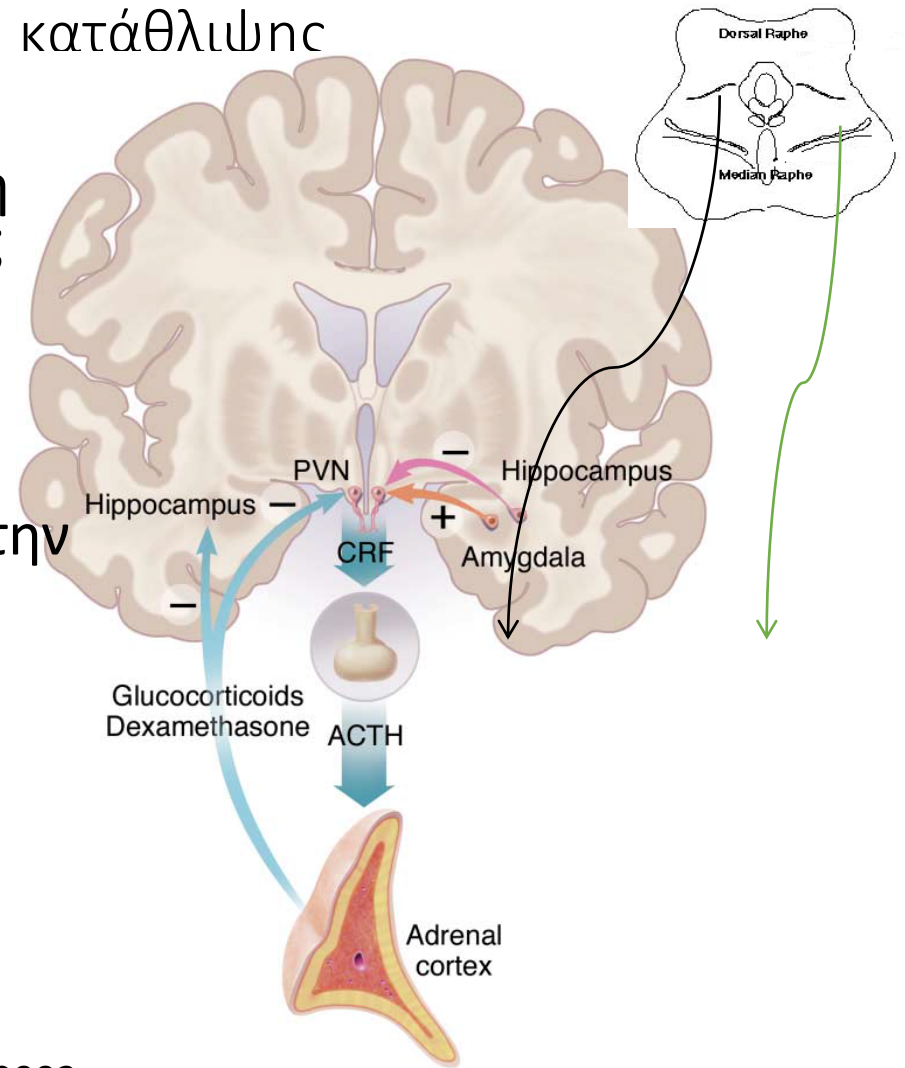
Το **short short** αλληλίο μειώνει τη σύνθεση του 5-HTT → μείωση της ταχύτητας με την οποία οι σεροτονινεργικοί νευρώνες προσαρμόζονται στις μεταβολές.

Lesch et al.1996

Η έκθεση σε stressors αυξάνουν την απελευθέρωση 5-HT → ο πολυμορφισμός επηρεάζει την ευαισθησία του ατόμου στην αντίδραση stress.

Υγιή άτομα με short αλληλίο εκδηλώνουν μαζική διέγερση της αμυγδαλής όταν εκτίθενται σε στρεσογόνα ερεθίσματα

Munafo et al 2008, Neumeister et al 2002

- Έχοντας BDNF met αλλήλιο
- + short αλλήλιο του 5-HTT
- + ψυχοκοινωνικό stress →

αύξηση της ευαλωτότητας για ανάπτυξη κατάθλιψης περισσότερο από το να έχει μόνο short αλλήλιο του 5-HTT + ψυχοκοινωνικό stress

Kim et al. 2007

- Ο συνδυασμός των 3 παραγόντων αυξάνει την ευεπιφορότητα για κατάθλιψη ακόμα και όταν το stress λαμβάνει χώρα μόνο στην παιδική ηλικία.

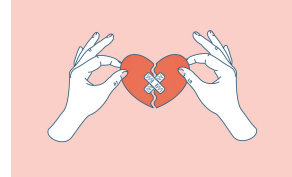
Kaufman et al. 2006, Wichers et al 2008

Περιβαλλοντικοί παράγοντες

- Αντίξοες συνθήκες και στρεσογόνα γεγονότα ζωής παίζουν προδιαθεσικό ή εκλυτικό ρόλο
- Γενετικοί παράγοντες τροποποιούν την ευαισθησία στα γεγονότα ζωής
- Πρώιμα γεγονότα- απώλεια γονέα πριν τα 12 χρόνια, κακοποίηση, ανεπαρκής φροντίδα γονέων, έντονες ψυχοτραυματικές εμπειρίες
- Ανεργία, διαζύγιο, πένθος, απώλεια, οικονομικό στρες, «κρίση»
- Φάρμακα, ουσίες

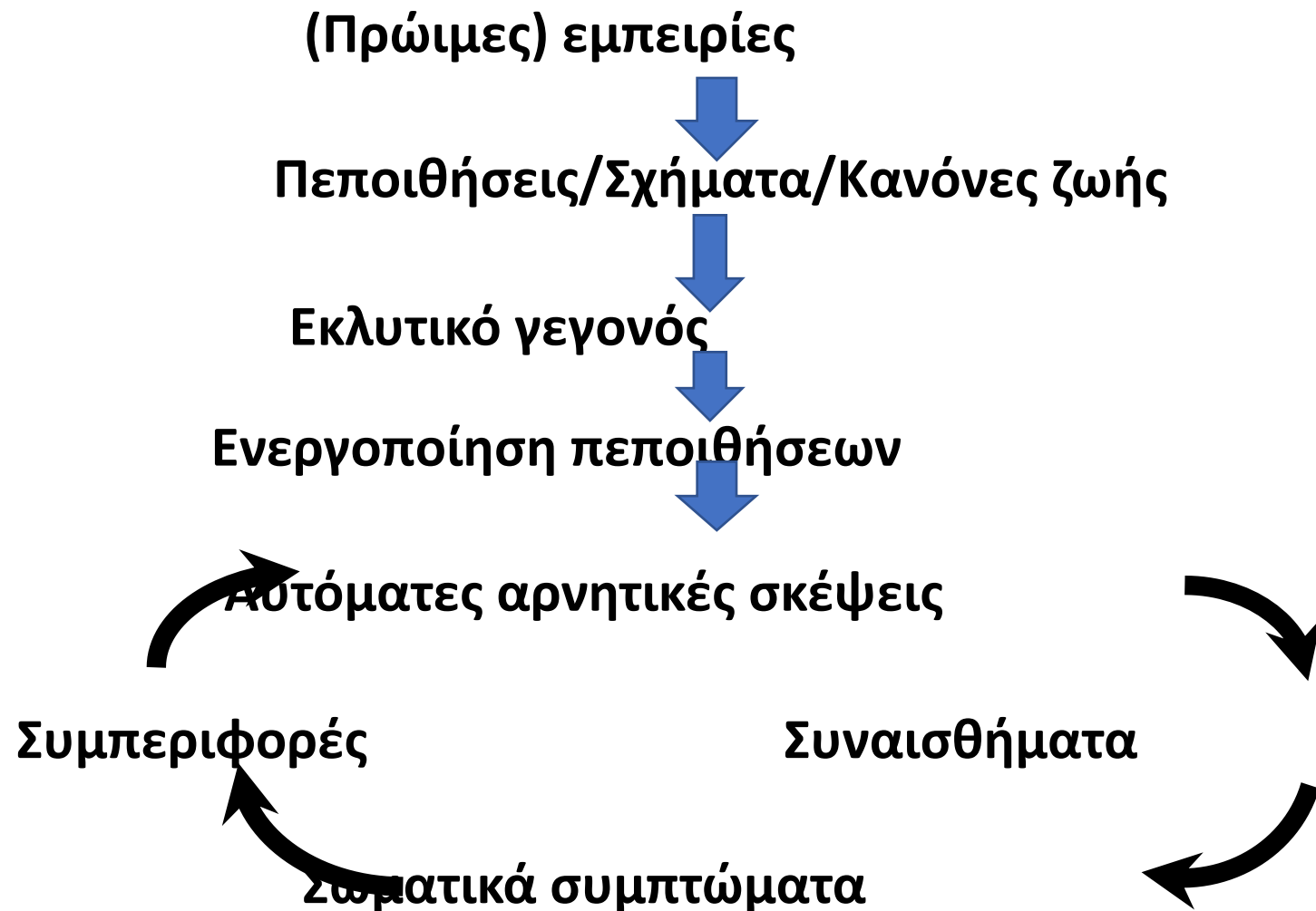
- Η μείζων καταθλιπτική διαταραχή προκαλείται από αθροιστική αλληλεπίδραση γονιδίων, τραυματικών γεγονότων νωρίς στη ζωή και τρεχουσών αντιδράσεων stress
- Η αλληλεπίδραση γονιδίων και περιβάλλοντος συνιστά καλύτερο προβλεπτικό παράγοντα από τα γονίδια ή την επίδραση του περιβάλλοντος από μόνα τους
- Οι δομικές και λειτουργικές ανωμαλίες του εγκεφάλου ασθενών με ΜΚΔ μπορεί να συνδέεται με χαμηλά επίπεδα νευροαναπτυξιακών παραγόντων (π.χ. BDNF), ανώμαλη λειτουργία του άξονα υποθάλαμος-υπόφυση-επινεφρίδια και νευροτοξικότητας που επάγεται από την αυξημένα επίπεδα κορτιζόλης και ενεργοποίηση αποπτωτικών παραγόντων.
- Αυτές οι μεταβολές φαίνεται να συμμετέχουν στις υποτροπές των επεισοδίων και στη χρόνια νόσο..

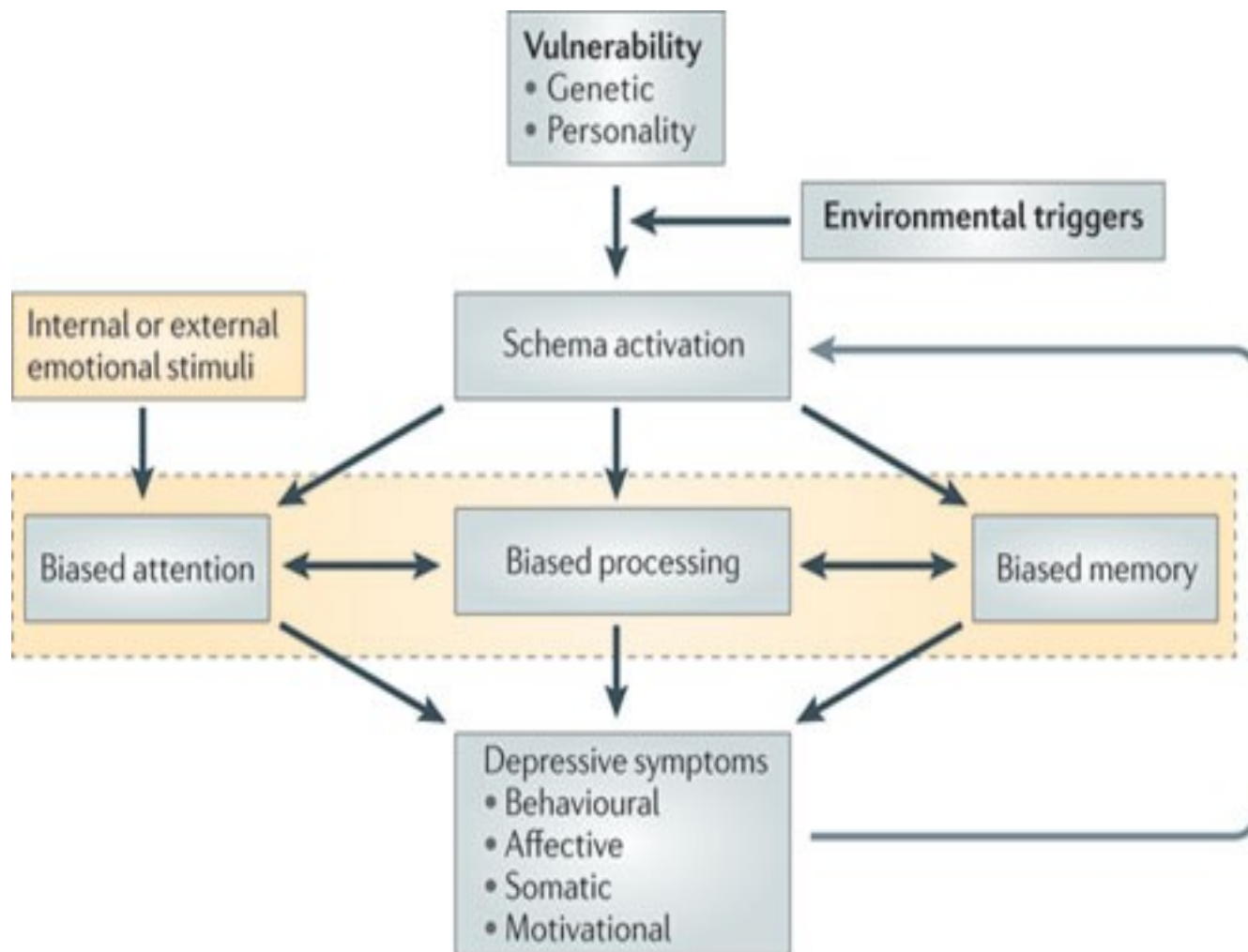
Ψυχολογικοί παράγοντες-απώλεια

- Πραγματική ή συμβολική
- **Ψυχαναλυτική** θεώρηση- στροφή προς τον εαυτό αμφιθυμικών, αρνητικών συναισθημάτων που πριν κατευθύνονταν προς απωλεσθέν αντικείμενο αγάπης
- **Γνωσιακή** θεώρηση- αρνητική θεώρηση εαυτού- περιβάλλοντος-μέλλοντος
- **Συμπεριφορική** θεώρηση- υπεργενίκευση «μαθημένου αισθήματος αβοήθητου»
- **Συστημική** θεώρηση – ασυνείδητη ανάληψη ρόλου ασθενούς μπροστά σε απειλητικές για το σύστημα επικείμενες αλλαγές

Γνωσιακό μοντέλο κατάθλιψης του Beck (1979)

Καταθλιπτικογόνα Σχήματα

- Πρώιμα μνημονικά συμπλέγματα, με φορτίο αρνητικών συναισθημάτων που παραμένουν συνήθως σε λανθάνουσα ή ημιλανθάνουσα κατάσταση
- προϊόντα βιολογικών επιρροών (κληρονομικότητα) και/ή πρώιμων στρεσογόνων βιωμάτων
- ενεργοποιούνται συνήθως μετά από ψυχοτραυματικό γεγονός κυρίως αποτυχία – απώλεια (φυσική, συμβολική, αθροιστική)
 - α) στις σχέσεις με άλλους (κοινωνιοτροπίας)
 - β) στην εργασία (αυτονομίας)

Καταθλιπτικογόνα σχήματα

- ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ
- Αβοήθητος
- Αδύναμος
- Χωρίς έλεγχο
- Ευάλωτος
- Παγιδευμένος
- ανεπαρκής
- ΚΟΙΝΩΝΙΟΤΡΟΠΙΑΣ
- Δεν είμαι αρεστός
- Δεν είμαι συμπαθής
- Δεν είμαι επιθυμητός
- Δεν είμαι ελκυστικός
- Είμαι κακός

Το ενεργοποιημένο γνωσιακό σχήμα
αναλαμβάνει την επεξεργασία των **τρεχουσών**
εμπειριών με ένα **προκατειλημμένα αρνητικό**
τρόπο (γνωσιακές διεργασικές παρεκκλίσεις και
λάθη) με αποτέλεσμα την εμφάνιση κατάθλιψης
με τη χαρακτηριστική **αρνητική τριάδα** και
συμπτωματολογία που οδηγούν στο **φαύλο κύκλο**
της κατάθλιψης

Η γνωσιακή τριάδα της κατάθλιψης

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΣΚΕΨΗΣ

ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ :

- **ΕΑΥΤΟΥ**

Είμαι άχρηστος - ανεπαρκής, ανάξιος, ανίκανος, αδύναμος...

- **ΚΟΣΜΟΥ**

Είναι δύσκολος - σκληρός, τιμωρητικός, ματαιωτικός, δε μου δίνει καμία χαρά, τίποτα δεν πάει καλά...

- **ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ**

Είναι μαύρο, επώδυνο, κενό, χωρίς ελπίδα, δε θα γίνω ποτέ καλά...

Ο φαύλος κύκλος της κατάθλιψης

Στην Κατάθλιψη όλα γίνονται μια προσπάθεια...

Κουράζεσαι εύκολα, χάνεις το ενδιαφέρον σου, κάνεις ολοένα και λιγότερα και κατηγορείς τον εαυτό σου γι' αυτό...

Πιστεύεις πως δεν μπορείς να κάνεις τίποτα και πως δε θα ξεφύγεις...

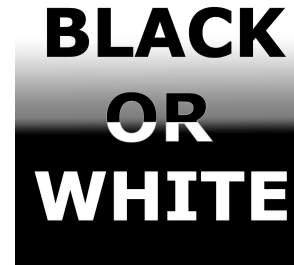
Και έτσι νιώθεις μεγαλύτερη θλίψη, μεγαλύτερη απραξία...

Διεργασικές Παρεκκλίσεις

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΡΟΠΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Διπολικός τρόπος σκέψης :

- Όλα ή τίποτα
- Ή είσαι καλός ή είσαι κακός
- Σ' αυτό τον κόσμο είτε ανήκεις στους νικητές είτε στους χαμένους
- Κάποιοι άνθρωποι απλώς έχουν το ταλέντο και κάποιοι δεν το έχουν

Μεγιστοποίηση / Ελαχιστοποίηση

(Υπερτίμηση αρνητικών / Υποτίμηση θετικών)

- Ήταν θέμα τύχης

Υπεργενίκευση

Οτιδήποτε κάνω πάει άσχημα
Όπως πάντα...

- Συναισθηματική Συλλογιστική
 - Αφού έτσι νιώθω, έτσι είναι
- Προσωπικοποίηση
 - Για να μην μου μιλήσει κάτι κακό θα έκανα
 - Εγώ φταίω
- Νοητικό φίλτρο
 - Δεν είχα ούτε μια στιγμή ευχαρίστησης σήμερα
 - Αυθαίρετο συμπέρασμα
 - Καμιά θεραπεία δεν θα βοηθήσει

Παράδειγμα

(Πρώιμες) εμπειρίες

Αρνητική σύγκριση με την δίδυμη αδερφή,
θάνατος πατέρα που την υποστήριζε, έμφαση
της αξία της οικογένειας ως αυτοσκοπός από
γονείς.

Πυρηνικές πεποιθήσεις/Σχήματα/Κανόνες ζωής

- Σχήματα: απώλειας, αποτυχίας, έλλειψης.

Δεν αξίζω όσο οι άλλοι

Για να είμαι ευτυχισμένη, θα πρέπει όλοι να με αγαπούν
πρέπει πάντα να τα καταφέρνω

εάν δεν κάνω ότι θέλουν οι άλλοι και προσπαθώ να είμαι
τέλεια, τότε θα με απορρίψουν και θα μείνω μόνη μου
σκοπός της γυναίκας είναι να κάνει οικογένεια

Εκλυτικό γεγονός

Διαζύγιο

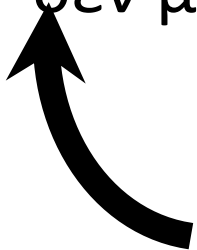
- **Ενεργοποίηση πεποιθήσεων**

Αυτόματες αρνητικές σκέψεις

- Εγώ φταίω για όλα , κατέστρεψα τη ζωή μου
- δεν θα είμαι πια ποτέ ευτυχισμένη
- Δεν αντέχω τη ζωή μου
- Θα είμαι για πάντα μόνη μου, κανείς δε με θέλει Είμαι άχρηστη, απέτυχα
- Οι άλλες γυναίκες που κρατάνε τις σχέσεις τους αξίζουν περισσότερο από εμένα
- Έχασα την ευκαιρία μου να κάνω οικογένεια Τίποτα δεν μπορώ να κάνω σωστά

Συμπεριφορές

Συναισθήματα

Μηρυκασμός

Απόσυρση από κοινωνικές δραστηριότητες

Αποφυγή δραστηριοτήτων που παλαιότερα έφερναν ευχαρίστηση

Περιορισμένη επαφή με φίλους/συγγενείς

Κατάθλιψη

Ενοχή

Ντροπή

Άγχος

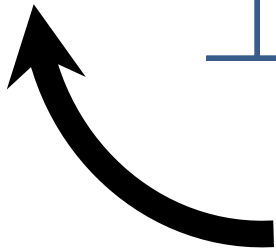
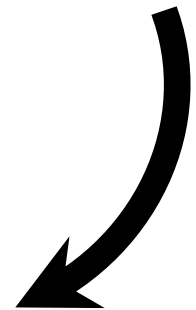

Σωματικά συμπτώματα

Έλλειψη ύπνου, όρεξης

Αδυναμία συγκέντρωσης

Κούραση

ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ για την κατάθλιψη

ΦΑΡΜΑΚΑ (Αντικαταθλιπτικά, Αγχολυτικά,
Λίθιο, κεταμίνη)

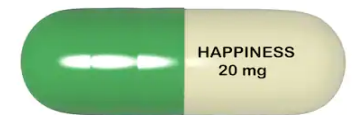
ΗΛΕΚΤΡΟΣΠΑΣΜΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

ΦΩΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

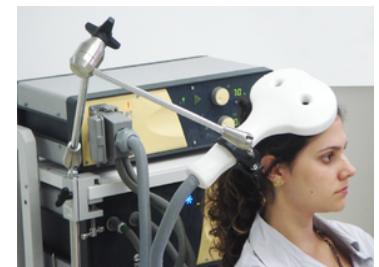
ΣΤΕΡΗΣΗ ΥΠΝΟΥ

ΔΙΑΚΡΑΝΙΑΚΟΣ ΜΑΓΝΗΤΙΚΟΣ ΕΡΕΘΙΣΜΟΣ (rTMS)

ΕΝ ΤΩ ΒΑΘΕΙ ΕΡΕΘΙΣΜΟΣ (DBS)

shutterstock.com • 1308466144

Αντικαταθλιπτικά Φάρμακα

- Οι κύριες φαρμακολογικές κατηγορίες που χρησιμοποιούνται είναι:
- Τρικυκλικά αντικαταθλιπτικά
- Αναστολείς επαναπρόσληψης σεροτονίνης
- Αναστολείς μονοαμινοξειδάσης MAO
- Μικτοί αναστολείς Σεροτονίνης και Νορεπινεφρίνης
- Αντιψυχωσικά φάρμακα: στην ψυχωσική κατάθλιψη
- Αντιεπιληπτικά, Λίθιο -σταθεροποιητές της διάθεσης ως συμπληρωματική θεραπεία στην Μείζονα Κατάθλιψη
- Θυρεοειδική ορμόνη: ως ενισχυτική αγωγή στα αντικαταθλιπτικά
- Αγχολυτικά- Βενζοδιαζεπίνες

Ηλεκτροσπασμοθεραπεία

- Ιδιαίτερα αποτελεσματική και ασφαλής θεραπεία στη σοβαρή Κατάθλιψη και στην Μανία, (η θεραπευτική ανταπόκριση φτάνει στο 90% και 80% αντίστοιχα) ιδιαίτερα στις μορφές που δεν έχουν καλή ανταπόκριση στα φάρμακα. Εφαρμόζονται 10-15 συνεδρίες

ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ για την κατάθλιψη

- ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΕΣ
- η γνωσιακή-συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική στην αντιμετώπιση της κατάθλιψης
- Διαπροσωπική, συστημική
- Συνδυασμοί με φάρμακα

